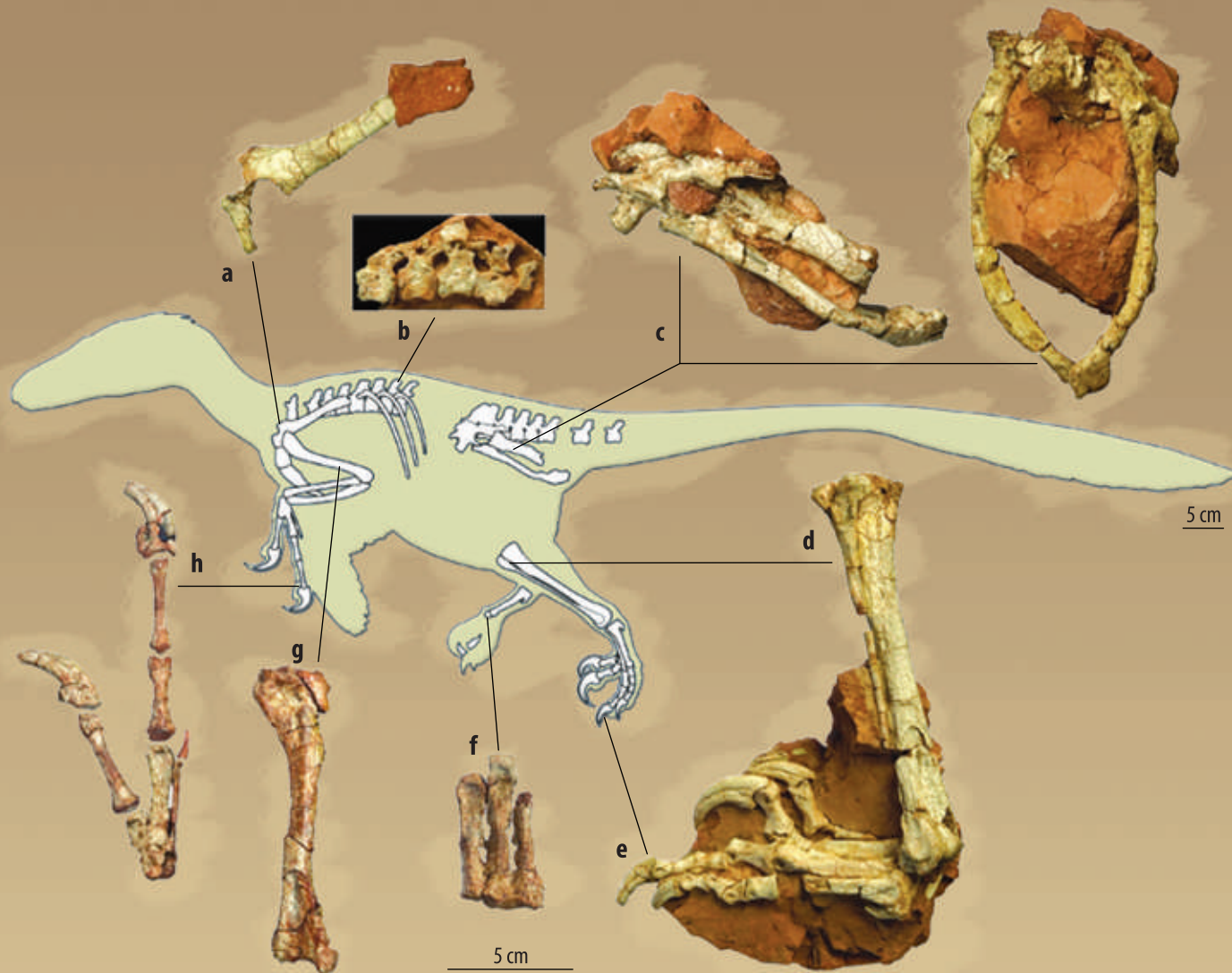

Erdélyi Múzeum-Egyesület
Societatea Muzeului Ardelean
Transylvanian Museum Society

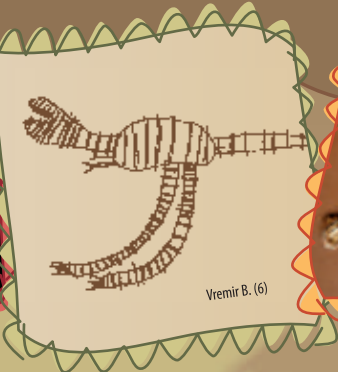
- a – kulcsont/scapula/scapula
- b – hátcsigolyák/vertebre dorsale/dorsal vertebrae
- c – medenceöv/centură pelviană/pelvic girdle
- d – hátsó láb/membru posterior/hind limb
- e – karmok/gheare/claws
- f – összeforrott lábközépcsontok/metapodii sudate/sutured metatarsals
- g – felkarcsont/humerus/humerus
- h – mellső végtag/membru anterior/forelimb

Erdélyi Múzeum-Egyesület
Societatea Muzeului Ardelean
Transylvanian Museum Society
RO, 400009 Kolozsvár/Cluj • Jókai/Napoca u. 2–4.
Tel/fax: +40 264 595176
www.eme.ro • www.balaurbondoc.ro

Balaur
Bondoc
Stocky
Dragon
Zömök
Sarkány

Nobu Tamara rekonstrukciója/
reconstrucție/reconstruction

Az európai késő kréta kori húsevő dinoszauruszok egyikének máig legteljesebb csontváza került napvilágra Szászsebes közelében. A kb. 70 millió éves, új theropoda fajhoz tartozó, Balaur bondocnak („zömök sárkány”) elnevezett leletet 2009-ben fedezte fel Vremir Mátyás kolozsvári geológus–paleontológus, az EME munkatársa.

Az állat testének átlagos hossza 1,8–2 méter lehetett. Zsákmányát nála mintegy kétszer nagyobb, kisméretű „törpe” növényevő dinoszauruszok (Zalmoxes, Telmatosaurus, Struthiosaurus) képezhették. Az ázsiai vagy amerikai raptorok esetében például ez az arány sokkal előnytelenebb volt, testméretük ugyanis nem haladta meg az általuk zsákmányolt állatok méreteinek egyötödét.

A szászsebesi „zömök sárkány” hirtelen pusztult el, még fiatal-felnőtt egyed korában. Egy monszunális árvíz alkalmával fulladhatott meg, elsodort tetemét egy folyó árterületén lerakódott vörös iszap temette be.

Bár a csontváznak hozzávetőlegesen 75 százaléka maradt meg, a csontokon különleges anatómiai bélyegek találhatók. A lelet a mongóliai Velociraptor közeli rokona; tömzsi testtel, izmos és vaskos hátsó lábakkal, valamint megnyúlt, vékony tollakkal fedett mellső végtagokkal. Jellegzetességei a nagyon széles és hátranyúló medenceöv, a kétujjú mellső végtagok, valamint a négy funkcionális ujjal ellátott hátsó végtagok, két-két törszerű támadó karommal. Az új lelet kettős szakítókarú lábfeje, rövid, de erőteljes és nagyon izmos lába, valamint vaskos teste arra utal, hogy ez a raptor inkább egy kickboxolóhoz, semmint egy gyors futóhoz hasonlíthatott. Vadászati taktikája valószínűleg rajtaütésszerű volt.

A meghatározásban és leírásban közreműködő kutatók (Csiki Zoltán, a Bukaresti Egyetem Geofizikai és Geológiai Karának lektora, Vremir Mátyás, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kutatóintézetének külső munkatársa, Stephen Brusatte, a Columbia Egyetem Föld- és Környezettudományi Karának kutatója, és Mark Norell, a New York-i Amerikai Természettudományi Múzeum paleontológiai részlegének igazgatója) szerint ez a lelet újabb bizonyítéka az európai és ázsiai-amerikai fauna közötti kapcsolatnak. A fossziliát megtalálója 2010 elején adományozta az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek az egykor híres kőzet-, ásvány- és őslénygyűjtemény újbóli megalapozásának szándékával.

Descoperirea făcută în formațiunile continentale de la Sebeș reprezintă cel mai complet schelet de dinosaur carnivor datând din Cretacicul terminal al Europei. Fosila, cu o vechime de cca. 70 de milioane de ani, aparține unei noi specii de theropod denumită Balaur bondoc, și a fost descoperită în 2009 de geologul și paleontologul clujean Mátyás Vremir (Societatea Muzeului Ardelean, Cluj).

Lungimea medie a corpului era de 1,8–2,0 m. Prada balaurului era formată probabil din dinozauri ierbivori pitici, care puteau atinge lungimi de 3–4 m, adică dublul raptorului de la Sebeș. Această proporție era mult mai dezavantajoasă în cazul raptorilor asiatici (sau americani), care reprezentau doar maximum o cincime din dimensiunea speciilor pe care le vâna.

Balaurul bondoc de la Sebeș a murit înecat cu ocazia unei viituri musonice, cadavrul lui fiind transportat și îngropat în mla, pe câmpia aluvială a râului.

Scheletul păstrat în proporție de 75% are caractere anatomiche particulare. Specimenul este o rudă apropiată a bine-cunoscutului Velociraptor descoperit în Cretacicul Mongoliei. Se caracterizează printr-un bust robust, membre posterioare foarte puternice și musculoase, membre anterioare gracile și mult alungite, acoperite cu pene. Printre caracteristicile s-are enumera bazinul foarte larg, orientat posterior, membrele anterioare bidigitate și membrele posterioare terminate cu câte patru degete funcționale, dintre care o pereche cu gheare mari, asemănătoare unui pumnal. Caracteristicile anatomiche și morfofuncționale sugerează o tactică de atac bazată probabil pe ambuscade.

Cercetătorii care au contribuit la identificarea și caracterizarea acestui misterios carnivor (Zoltán Csiki – Universitatea București, Facultatea de Geofizică și Geologie, Mátyás Vremir – Societatea Muzeului Ardelean, Stephen Brusatte – Universitatea Columbia și Mark Norell – Muzeul American de Științe Naturale, Dept. Paleontologie, din New York), au adus argumente în favoarea conexiunilor dintre fauna europeană și cea asiatic-americană, sugerând un schimb activ de elemente faunistice, dintre care unele, ulterior, au evoluat independent pe insulele arhipelagului european din Cretacic.

Resturile fosile au fost donate de către descoperitor Societății Muzeului Ardelean (EME) din Cluj la începutul anului 2010. Prin această donație s-a dorit reînființarea renumitei colecții a Societății.

The recent paleontological discovery made in the Sebeș area, represents the most complete European predator dinosaur skeleton, dating from the late Cretaceous. The roughly 70 million years old fossil belongs to a new theropod species named Balaur bondoc (meaning “stocky dragon”) and was discovered in 2009 by the geologist-paleontologist Matyas Vremir, from the Transylvanian Museum Society from Cluj.

The size/length of the animal was around 1,8–2,0 m, and its prey probably included the so-called “dwarf” herbivorous dinosaurs (Zalmoxes, Telmatosaurus, Struthiosaurus) of roughly double size (3–4 m in length). This predator-prey body proportion was more unfavorable in the case of the Asian or American raptors because they rarely exceeds one fifth of their prey.

The young “stocky dragon” died accidentally during a heavy monsoonal flood, and its carcass was transported and buried relatively fast on the red flood-plain mud.

The skeleton is preserved in a proportion of approx. 75%, showing a series of very particular anatomical characters, being a close relative of the well known late Cretaceous Mongolian Velociraptor. It was characterized by a robust body-constitution, very powerful hind-limbs also rather gracile and elongated feathered forelimbs. Some of the most peculiar features are the wide and posteriorly oriented pelvis, two-fingered elongated forelimbs, and particularly the four functional-toed and double clawed hind limbs. Anatomical and morpho-functional characteristics suggest an attack style based on ambush tactics.

The scientists who contributed to describe and characterize this peculiar dinosaur (Zoltán Csiki – Bucharest University, Faculty of Geophysics and Geology, Mátyás Vremir – Transylvanian Museum Society, Cluj, Stephen Brusatte – Columbia University, New York and Mark Norell – curator of the Paleontologica department of the American Museum of Natural History, New York) brought arguments in favour of active faunal interchanges between the late Cretaceous European and Asian-American landmasses.

The fossils were donated by the discoverer to the Transylvanian Museum Society in Cluj (EME) in order to rebuild the society’s once famous paleontological collection.

Zömök
Sárkány

Balaur
Bondoc

Stocky
Dragon